

giving you the opportunity
permitting them to see their child good
health and enjoying all the blessings
that world, can bestow upon her, and
and I hope that with God's assis-
tance we shall be spared many
years to gather to watch her growing
up with all the good qualities
necessary to form a well minded
woman.

ÚVOD DO ŠTÚDIA
archeológie Predného východu

Belive me dear Henry your
ever loving and devoted wife

Athen. Sophie Schickman
April 1844

OSNOVA

1. **Úvod** do problematiky, **predstavenie** nášho oddelenia
2. **Počiatky** bádateľského záujmu: stredovek
3. **Počiatky** bádateľského záujmu: starožitnícka etapa
4. **Anglickí, francúzski** bádatelia v 19. storočí
5. **Výskumy pred prvou svetovou vojnou**: Babylon, Aššur
6. **Bedřich Hrozný** a rozlúštenie chetitského jazyka
7. **Alois Musil**: moravský Lawrence z Arábie?
8. **Leonard Woolley** a zrodenie predovýchodnej terénnej archeológie (1920)
9. **Ženy v predovýchodnej archeológii**: Gertrude Bell, Kathleen Kenyon, Dorothy Garrod...
10. **Medzivojnové obdobie**: Francúzske výskumy, nemecké výskumy
11. **Henri Frankfort** a zrod predovýchodnej archeológie ako historickej disciplíny
12. **Vývoj po roku 1945**: interdisciplinárny prístup, orientácia na problémy,
13. **Vývoj po roku 1945**: postprocesuálna archeológia, komunitné projekty, súčasný stav disciplíny
14. **Významné pracoviská** venujúce sa archeológii Predného východu
15. **Významné periodiká** vzťahujúce sa k archeológii Predného východu
16. **Významné osobnosti** súčasnej predovýchodnej archeológie
Kto je kto: Ian Hodder, Klaus Schmidt, Reinhard Bernbeck, Susan Pollock, Roger and Wendy Matthews, atď.

Ernest Alfréd Wallis Budge

1857 – 1934

Narodil sa v Cornwalle, pri návšteve Londýna sa nadchol pre asýrske pamiatky, s pomocou mecenášov vyštudoval Cambrigde a stal sa zamestnancom Britského múzea

Roku 1887 odišiel do Egypta a rok na to do Bagdadu – nakupoval tabuľky pre Britské múzeum

Správnou radou Britského múzea bol poverený vyšetriť krádeže a predaj tabuliek na čiernom trhu (z lokalít, ktoré kopal Hormuzd Rassam)

Roku 1888 požiadal v Istanbule o firmán riaditeľa osmanskej pamiatkovej služby Hamdi Beja – kopal v Nimrude a na Kujundžiku: v skutočnosti preosieval výkopové haldy, z ktorých získal asi 200 tabuliek

Stal sa kurátorom egyptských a asýrskych starožitností v Britskom múzeu, prednášal v Cambridge, dosiahol povýšenie do šľachtického stavu

Ernest de Sarzec

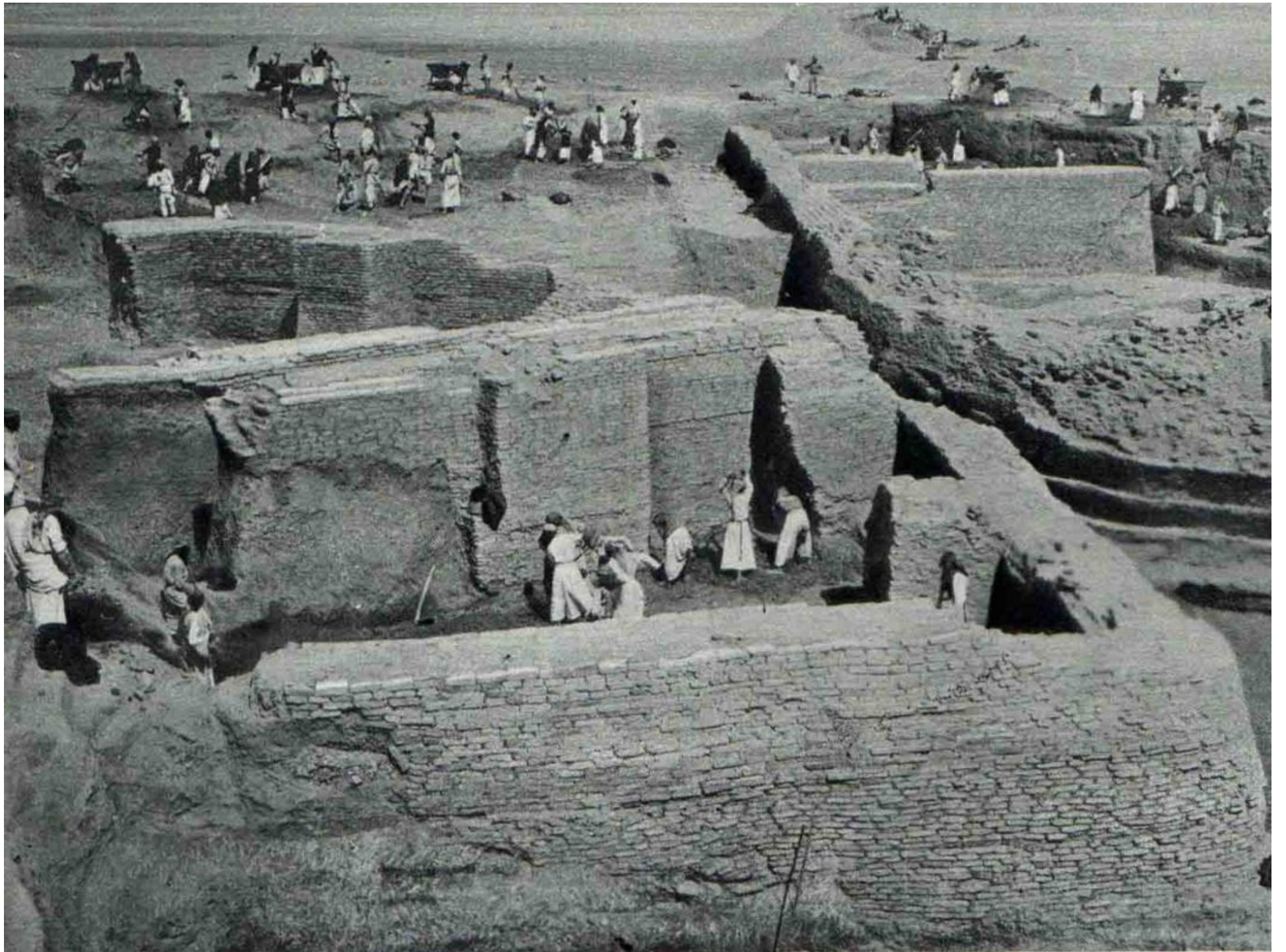
- 1832-1901
- Pôvodne inžinier (odborník na oblasť využitia plynu), pôsobil ako diplomat v Etiópii, roku 1877 sa stal francúzskym vicekonzulom v Basre
- V tom istom roku zahájil vykopávky na lokalite Telloh (Girsu) – zaistil tu asi 11 000 klinopisných dokumentov, odhaduje sa ale, že po jeho odchode z lokality tu ilegálni výkopcovia získali 35 000 – 40 000 tabuliek
- Na lokalite Telloh natrafil Sarzec na pamiatky predsemitského obyvateľstva Mezopotámie – Sumeranov: tým potvrdil závery, ku ktorým dospeli Rawlinson a Oppert

Girsu (present-day Tello) ruins. Photo courtesy Oriental Institute, University of Chicago

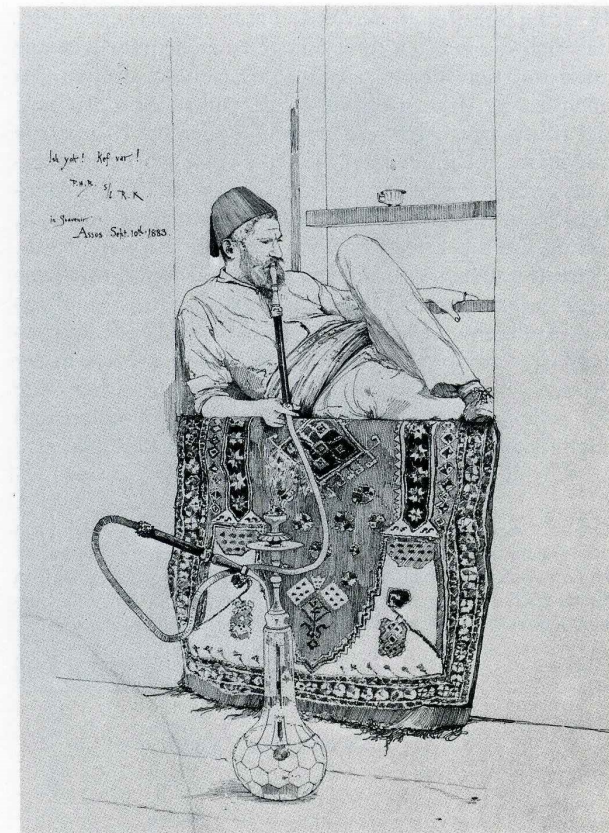
- **Léon Heuzey:** Pomáhal de Sarzecovi na výskumoch, bol to konzervátor z Louvre, publikoval nálezové správy (vydával ich po návrate do Fr. a čiastočne až po de Sarzecovej smrti)
- **Henry de Sevelinges:** Architekt, spravil prvé fotografie Girsu, kreslil plány lokality a dokonca poznamenával aj hĺbky nálezov (nivelácia) – ale robil to často nepresne, iba odhadom od vrcholu tellu K (najvyššieho na lokalite) alebo vo vzťahu k datovanej vrstve, zaobstaral aj sumárne profily náleziska, ktoré ale nezakreslil priamo v teréne, ale až spätne
- **Marie Augustin Gaston Cros:** po smrti de Sarzeca bol poverený výskumom na lokalite Telloh, bol to profesionálny vojak, údajne už vedel rozoznávať nepálené tehly

*Čo na to
Nemecko?*

Robert Johann Koldewey

- 1855-1925
- Narodil sa v Blankenburgu (Harz), študoval architektúru, dejiny umenia a archeológiu v Berlíne, Mníchove a vo Viedni
- 1897-1898 bol povolaný do nemeckej výpravy do Mezopotámie spolu s Eduardom Sachauom – cieľom vykopávok bol Babylon
- Tento výskum financovali: Deutsche Orient-Gesellschaft, Generalverwaltung der Königlichen Museen zu Berlin

Robert Koldewey

- Koldewey vyvinul novú metódu: odkrývanie architektúry po vrstvách
- On i jeho pracovníci vedeli rozoznávať steny z nepálených tehál (vepřovice) a venovali sa otázke ich zachovania – tým vstúpila do BV archeológie úplne nová kategória hmotných pozostatkov osídlenia
- Koldewey ale kopal cielene: vybral si stavebnú fázu náleziska, ktorá ho zaujímala, a tú potom odkrýval – po základy nešiel, ani v prípade, že by tam mohli byť tzv. základové obetiny
- Veľmi dôkladná terénna dokumentácia, hlavne pôdorysy
- Nedbal o fotografiu, trval hlavne na kreslení
- Je možné, že použili už metódu výskumu v kvadrantoch
- Jeho primárnym cieľom v Babylone nebolo získať tabuľky, ako to bývalo do tej doby bežné, ale odkrýť architektúru

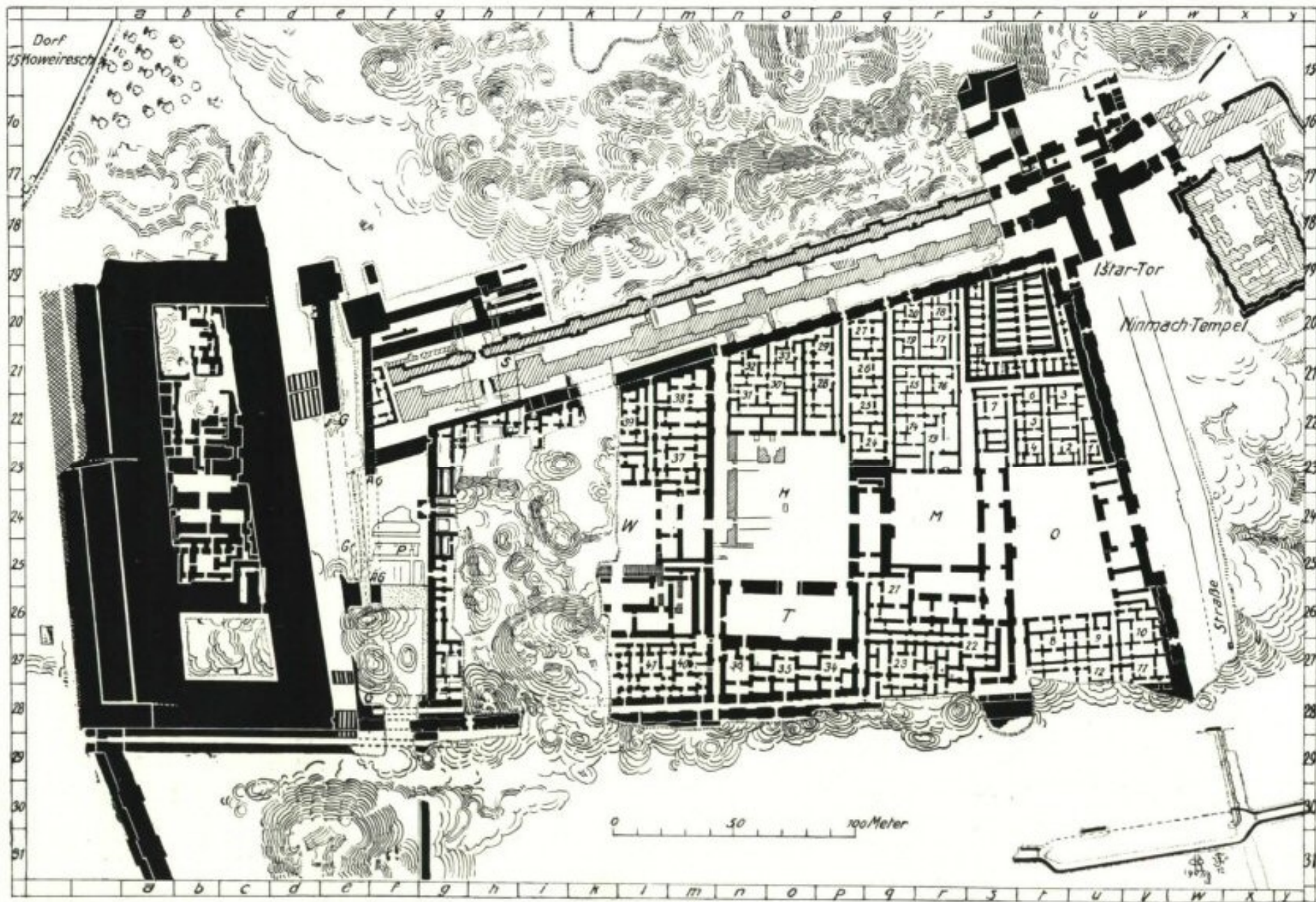
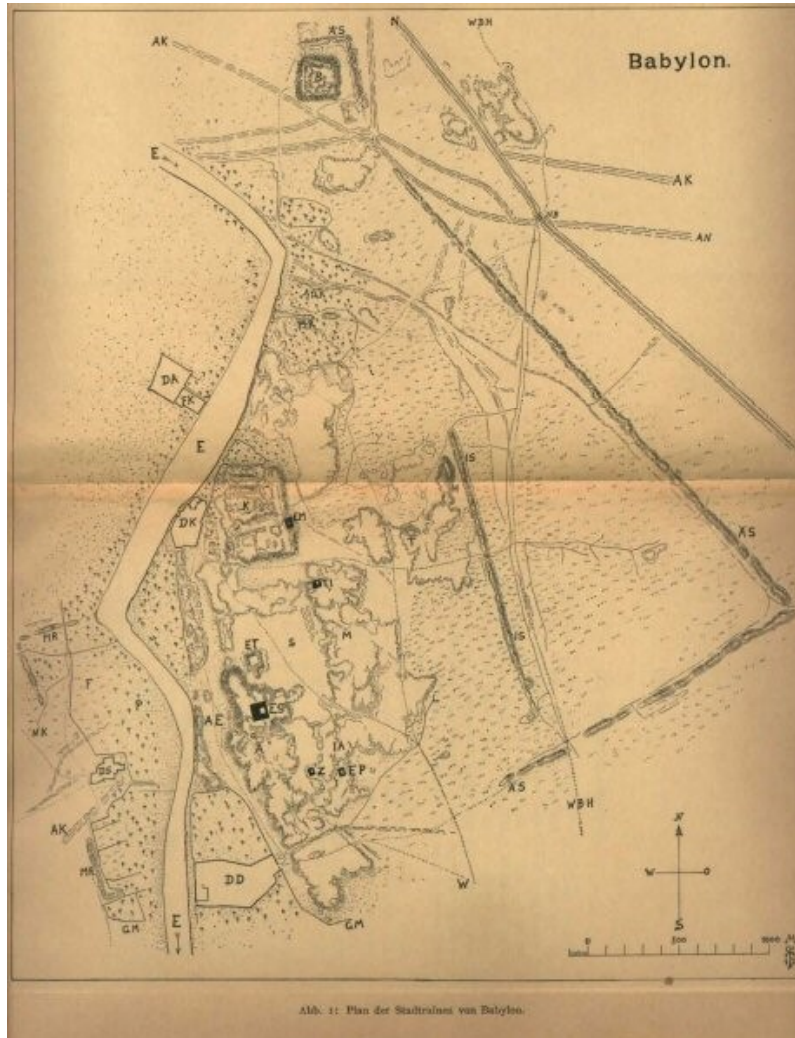

Abb. 44: Gesamtplan der Südburg.

Inovácie, ktoré priniesol Koldewey:

- Zameranie predovšetkým na výskum architektúry
- Veľkoplošné odkryvy
- Snímanie terénnych situácií po vrstvách, pričom jednu z nich zvolil vedúci výskumu ako konečný cieľ odkryvu
- Veľmi dôsledné zameriavanie a zakresľovanie v dvojrozmernej súradnicovej sústave

Ernst Walter Andrae

- 1875-1956
- Vyštudoval architektúru v Drážďanoch, najprv spolupracovník Koldeweya v Babylone, neskôr sám viedol výskum mesta Aššur
- Tam kombinoval metódu veľkoplošného odkryvu so stratigrafickým postupom
- V úplnosti odkryl mestské hradby, aššurský chrám bohyně Ištar (vôbec prvý preskúmaný chrám po vrstvách), pokračoval až na sterilné podložie: prvýkrát na BV kompletne stratigraficky vedený výskum!
- 1914 nastúpil na západnú frontu
- 1921 sa stal kustódom Predoázijského oddelenia Štátnych múzeí v Berlíne
- Po Koldeweyovej smrti bolo jeho hlavnou úlohou usporiadať expozíciu Predoázijského múzea (Vorderasiatisches Museum) s K. nálezmi z Babylonu a svojimi z Aššuru

I WANT YOU

John Punnett Peters

- 1852-1921
- Narodil sa v New Yorku, študoval na Yale, v Berlíne a v Lipsku
- Pôsobil ako profesor semitských jazykov a kultúr na University of Pennsylvania, bol prvým vedeckým riaditeľom novej organizácie *Babylon Exploration Fund*
- Univerzita ho poverila vedením výskumu v Nippure, prvú sezónu tu absolvoval r. 1889 – mali bohaté nálezy: palác na pahorku I, chrám s nápismi na pahorku II, veľa tabuliek z doby amorejskej (19.-18. storočie) a novobabylonskej (7.-6. storočie)
- Peters mal problémy, pretože nepoznal miestne pomery – konflikty miestnych kmeňov, nízka disciplína na výskumoch, kradlo sa tam
- Napätie vyvrcholilo 18.4.1889, kedy kmeň Afaqov napadol a spálil expedičný tábor a vzal peniaze, zbrane a kone

John P. Peters posing with O. Hamdy Bey,
Director of the Imperial Ottoman Museum

- Američania v Nippure kopali štvorcové alebo dlhé úzke sondy, prepájali ich podzemnými tunelmi, uchýľovali sa k vrtom
- Kde sa dalo, používali princíp stratigrafie, ale vrstvy určovali iba neurčito
- Kopali až na sterilné podložie
- Vrstvy rozoznávali „vo veľkom“
- Vedeli rozoznávať steny z nepálených tehál (túto úlohu zverovali skúseným predákom robotníkov)
- Nálezy delili podľa sondy (podľa pracovísk jednotlivých skupín robotníkov), obsahy hrobov držali pohromade (nálezové celky)
- Na významných miestach označovali vrstvy mechanicky
- Plánovú dokumentáciu vypracovával geodet, alebo vedúci výskumu
- Datovali predovšetkým podľa numizmatických nálezov

Hermann Volrath Hilprecht

1859-1924

Profesor klinopisu na University of Pennsylvania

Prevzal výskum v Nippure (od 5. sezóny)

Sústredil sa na vykopanie zigguratu, skúmal pahorok s chrámovou knižnicou (cca 20 000 tabuliek)

Roku 1900 výskum Nippuru skončil – výprava

Pennsylvanskej univerzity ale za toto obdobie získala asi 35 000 tabuliek: tieto zahŕňajú cca 80 % všetkých známych sumerských literárnych skladieb

Hilprecht sa dostal do konfliktu s Petersom, ktorého zásluhy si privlastnil, nechal si časť nálezov

privlastniť od osmanského sultána ako vládcom

osobný dar: aby sa vyhol tomu, že by o ne prišiel

súdnou cestou (boli získané za peniaze daňových

poplatníkov a sponzorov z USA), založil v Jene

nadáciu, ktorú zveril svojej manželke a všetky nálezy

zveril tejto nadácii – šlo asi o 2100 tabuliek: dodnes

sú v Friedrich-Schiller-Universität v Jene

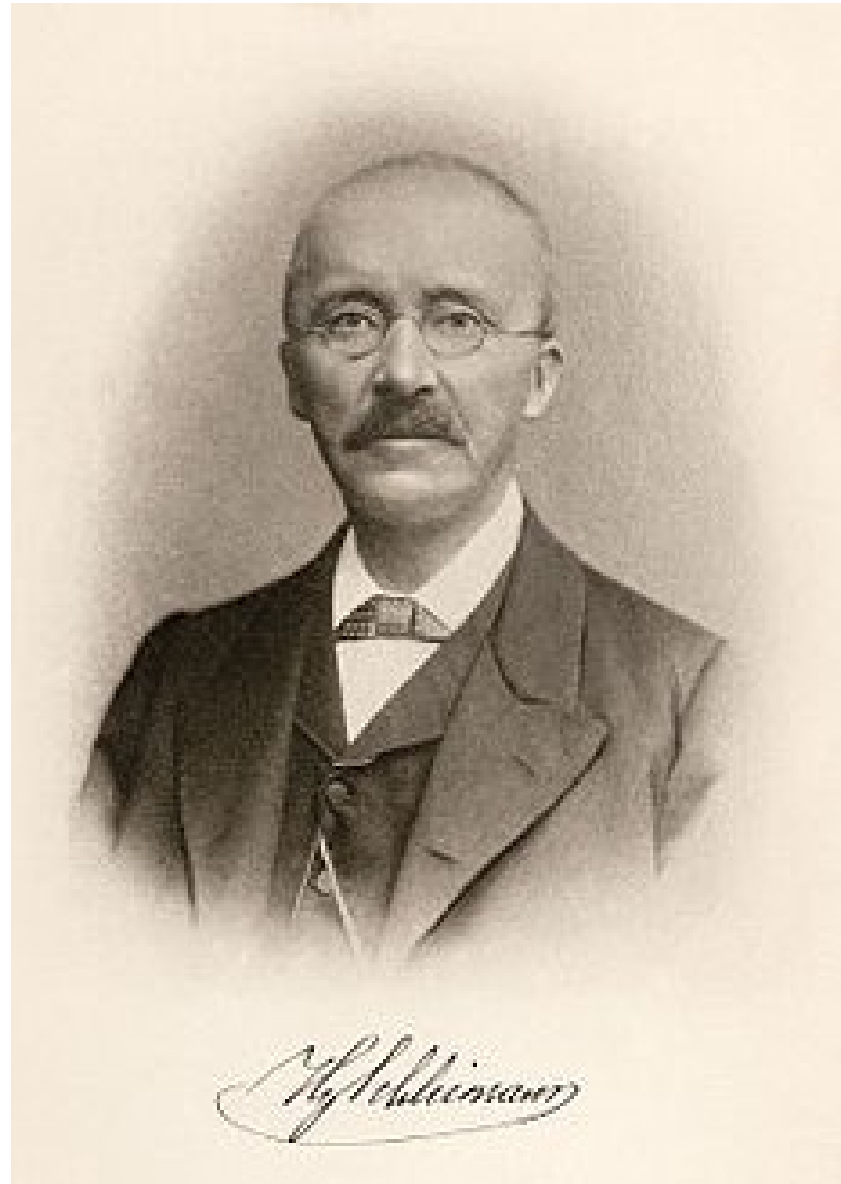
ANATÓLIA

- Heinrich Schliemann
- Ernest Chantre
- Hugo Winkler
- Theodor Macridy Bej
- Otto Puchstein

Heinrich Schliemann

- 1822-1890
- Už ako veľmi mladý bol šikovným obchodníkom a dosť zbohatol počas kalifornskej zlatej horúčky (1850-1852) – pracoval v USA pre Roschildov, potom pôsobil v Rusku a počas krymskej vojny zarábala na dodávkach ruskej armáde
- R. 1858 zbohatol natoľko, že uzavrel všetky obchody, postupne zlikvidoval firmu a rozhodol sa, že zvyšok života stráni naplnením svojho životného sna: hľadaním TRÓJE

Ernest Chantre

- 1843-1924
- Riaditeľ múzea v Lyone, prednášal etnológiu
- Podnikol výskum na lokalite Boghazkoy (Chattušaš) – získal odtiaľ prvé texty, ktoré asyrológ Vincent Scheil označil za chetitské pamiatky: začala sa rodiť chetitológia
- Obdržal Rád čestnej légie

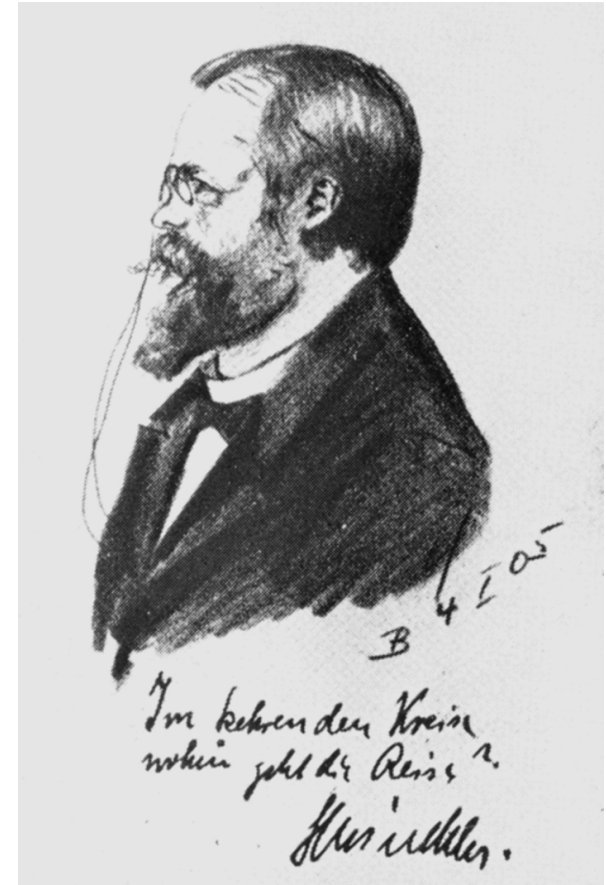

Hugo Winckler

- 1863-1915
- Študoval semitské jazyky v Berlíne, spracovával klinopisné texty z el-Amarny
- Zaujala ho lokalita Boghazkoy: získal súkromných mecenášov, ktorí mu výskum zaplatili – vykopávky začali r. 1906 za pomoci placmistra Theodora Macridy beja (ten zaisťoval práce v teréne, kým Winckler sa venoval tabuľkám)

Otto Puchstein

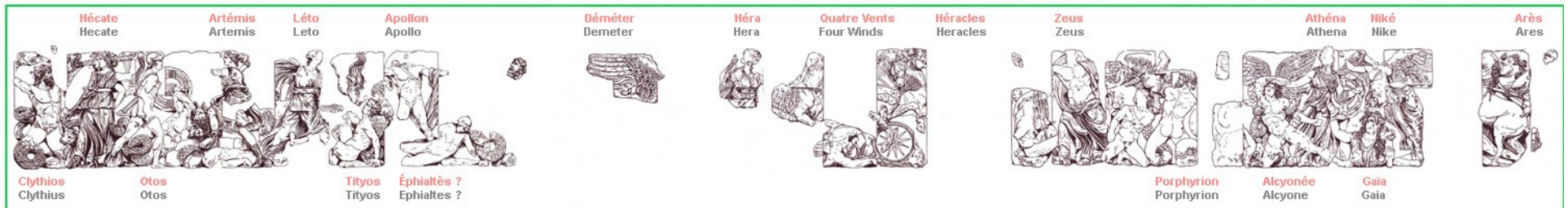
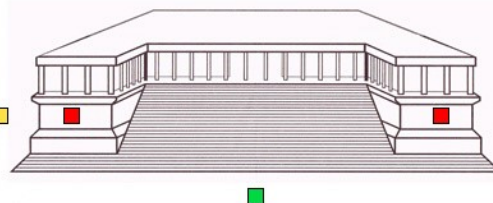
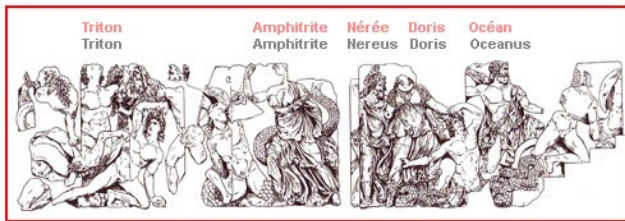
- 1856-1911
- Vyštudoval archeológiu, filológiu a východné kultúry v Štrasburgu
- R. 1901-1903 skúmal chrámy v Baalbeku a r. 1907 viedol výpravu, ktorá mapovala hradby a chrámy Boghazkoy
- Zaoberal sa Antiochovou hrobkou na Nemrut Dag, vypracoval koncepciu prezentácie pergamonského oltára v Berlíne

https://www.360tr.com/nemrut-dagi-4-sanal-tur_09b1785552_tr.html#-98.66590931832863

<http://www.360cities.net/image/pergamon-museum>

IRÁN

- Marcel a Jane Dieulafoy
- Jacques Jean-Marie de Morgan

Jane Dieulafoy (guarding Susa)

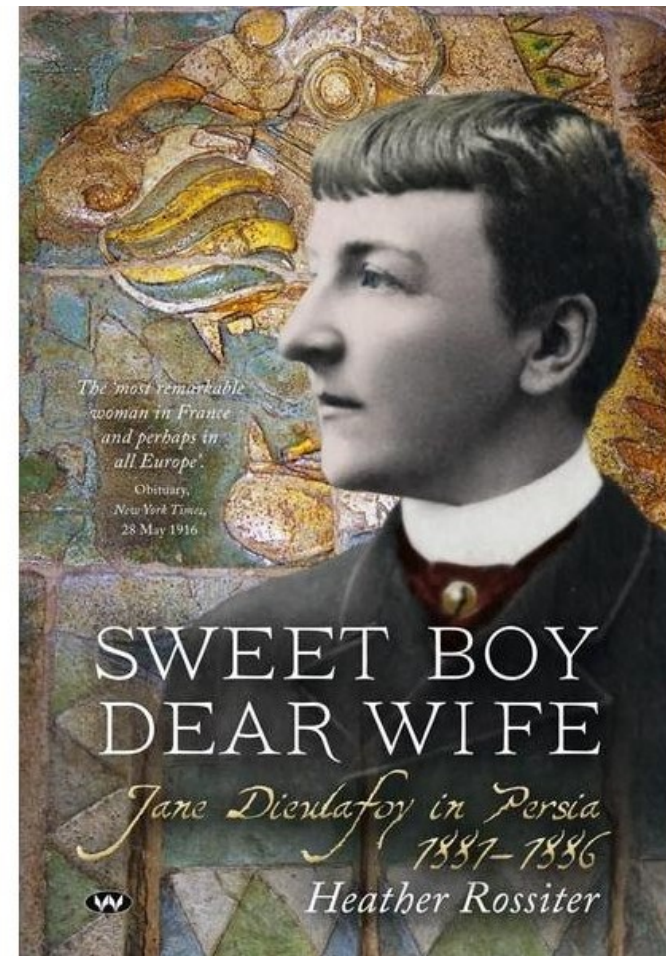
« J'AI QUATORZE BALLE A VOTRE DISPOSITION.... »

<https://archyfantasies.com/2013/11/04/jane-dieulafoy-the-sharpshooter-of-persia/>

- *'What! That sweet boy is a woman?'*
asked the Shah.
'Indeed, your Majesty,'
replied Colonel Dieulafoy,
'she is Madame Dieulafoy,
my dear wife.'

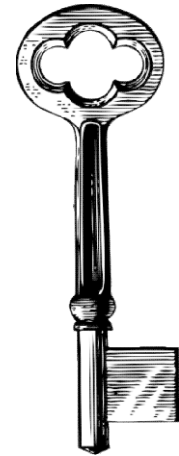
ÚLOHA: Porovnajte osobnosti

• Alois Musil

Lawrence z Arábie

T.E. Lawrence

1888 – 1935

Známy ako „Lawrence z Arábie“

Bol nemanželským synom anglo-írskeho šľachtica
Študoval na Oxforde

Jeho prvá skúsenosť s Blízkym východom bola
archeologická- kopal na lokalite Karchemiš

Jeho najväčšie zásluhy sú diplomatické a vojenské,
počas prvej svetovej vojny bol zapletený do
arabského povstania, bojoval proti Otomanom na
strane Arabov

Napísal knihu: Sedem pilierov múdrosti

Inšpiroval známy film Lawrence z Arábie, ktorý ale
obsahuje mnoho nepresností a ide o idealizovanú
predstavu.

Alois Musil

- 1868–1944
- Rodák z Rychtářova na Morave, vysvětený za katolíckeho kňaza
- Orientalista, biblista, kartograf, archeológ, etnograf, spisovateľ
- Jeho rodičia boli zadlžení, vyrastal v chudobných pomeroch
- Úzko zviazaný s posledným rakúsko-uhorským cisárskym párom
- Zaslúžil sa o „objav“ púštneho zámku Qusejr Amra so vzácnymi maľbami
- Nezabúdajme na prínos jeho sekretárky: Anny Blechové

Do Palestíny sa vydal študovať biblistiku na dominikánsku školu L'École pratique d'études bibliques v Jeruzaleme – bol ale sklamaný nízkou úrovňou vzdelania, ktorú táto škola poskytovala a hlavne nízkou odbornosťou a jazykovou vybavenosťou učiteľov, zdokonaľoval sa teda sám (v arabčine, hebrejčine)

Od r. 1897 sa presunul na lepšiu školu – jezuitskú Université St. Joseph v Bejrúte

V spojení s beduínmi z kmeňa Banú Sachr navštevoval umajjovské púštne zámky, k zámku Qusejr Amra (s dnes svetoznámymi maľbami) sa dostal pri vojenskom nájazde kmeňa Banú Sachr, ktorého sa sám zúčastnil nález malieb v zámku si musel pred vedeckou obcou obhájiť, považovali ho spočiatku za klamára a podvodníka, uznania sa mu dostalo, až keď nálezy vyfotografoval

Stal sa čestným šejchom beduínskeho kmeňa Ruwala (vyslúžil si čestné meno Músa Rueilí)

Dostal absurdnú politickú úlohu od cisárskeho dvora: presvedčiť beduínske kmene, aby začali podporovať nenávidenú osmanskú vládu

Významne sa zaslúžil o vznik Orientálneho ústavu

- Důvěra dvora Musilovi přinesla novou, politickou roli. Na počátku první světové války na přelomu let 1914 a 1915 odcestoval do Orientu jako císařský dvorní rada. Cílem výpravy bylo sjednotit znesvářené arabské kmeny a pohnout je k podpoře neoblíbené vlády v Istanbulu v boji proti Dohodě, po boku Německa a Rakousko-Uherska. Boj měl být prohlášen za svatou válku (džihád) muslimů proti nevěřícím. Musil od počátku chápal absurditu úkolu a již během mise hlásil do Vídně, že ze svaté války nebude nic. Beduíni nejenže osmanskou vládu nenáviděli, ale ani jejich specifický, značně vlažný přístup k islámu neskýtal, na rozdíl od britského zlata, pro svatou válku dostatečný mobilizační potenciál. Výpravu Musil zahájil počátkem listopadu 1914 odjezdem z Vídně a o měsíc později již opustil Damašek a odebral se do vnitřní Arábie. Podle svých slov nikdy nenašel v poušti tolik lidí jako tenkrát. Tisíce mladých mužů hledaly v poušti útočiště před vojenskou službou a skrývaly tu zároveň celá stáda ovcí a koz před vojenskou rekvizicí. Mezi beduíny panovalo značné napětí. Mladší náčelníci chtěli bojovat proti osmanským Turkům i Britům. Situaci ale podle Musila postupně měnilo britské zlato a nepodložené sliby, které plnými hrstmi rozdával Arabům jménem vlády Velké Británie Thomas Edward Lawrence (1888–1935), známý jako Lawrence z Arábie. Od podzimu 1917 měli Britové podle Musila beduíny zcela na své straně.

Bedřich Hrozný

- 1879 – 1952
- Narodil sa v Lysé nad Labem v rodine evanjelického farára Václava Hrozného
- Po maturite začal študovať na **viedenskej univerzite** – tam prežil nasledujúcich 22 rokov
- Študoval filológiu starých orientálnych jazykov
- V r. 1901/1902 získal štipendium k štúdiu asyriológie v Berlíne a v Londýne. Habilitoval vo Viedni v r. 1905, v rovnakom roku začal ako prvý na viedenskej univerzite prednášať klinopis
- **R 1919 zahájil** profesor Hrozný pôsobenie **na pražskej filozofickej fakulte**
- **Jeho najväčším prínosom je rozpoznanie chetitského jazyka na tabuľkách z Chattušaš**
- Veta, na ktorej základe sa mu podarilo chetitštinu a jej príslušnosť k indoeurópskym jazykom rozoznať, znela: *„a nyní chléb budete jíst, poté vodu budete pít“* (chetitsky *nu NINDA-an e-iz-za-at-te-ni ũa-a-tar-ma e-ku-ut-te-ni*, čti jako */nu NINDA-an éccátteni wátarma ekútteni/*), zaujímavé je, že celú vetu identifikoval podľa **sumerského** slova *NINDA*, **chlieb**...
- Málokto o ňom vie, že bol aj archeológom – objavil a kopal lokalitu Kültepe (Káneš)
- http://www.rozhlas.cz/planetarium/historie/_zprava/bedrich-hrozny-lingvista-orientalista-ale-take-archeolog--1041589

Ďakujem za pozornosť 😊

